

Dissertationes Ad Jus Publicum Romano-Ecclesiasticum

Bessel, Johann Franz

Coloniæ, 1715

VD18 14847493

§. V. De Officio Datarii, Et Quid Sit Dataria Romana?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61383](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-61383)

Laurentius Geminus de Geminis, procurator fiscalis curiæ capitolinæ. Petrus de Quattrinis, Notarius.

Joannes Petrus Citri, substitutus locumtenens criminalis Eminissimi Vicarii.

Dominicus Carbonus, procurator pauperum curiæ capitolinæ.

Quoniam vero supra mentionem feci datarii, nunc speciali §. ejus officium, & quis veniat nomine Datarii, ac quid per Datariam intelligatur, explicabo.

§. V.

DE OFFICIO DATARII, ET QVID SIT DATARIA ROMANA?

SUMMARIA.

1. Quando incepit officium Datarii? 2. Unde dicitur? 3. Recensentur variis officiales Datario subordinati & eorum officia. 4. Taxa-

tores quinam dicantur, 5. Quis fuerit inventor taxæ. 6. Recensetur taxa officialium Cancellariae. 7. Enumeratur taxa paenitentiarie.

Quæres 1. Quis dicitur Datarius quænam ejus origo.

1. Resp. 1. Sub quo Pontifice officium Datarii cæptum sit, non reperitur scriptum, ante tempora tamen Bonifacii VIII. illud extitisse pro comperto habetur, eo quod è regione palatii Lateranensis in hereditate Marchionis Justiniani Xyxtus quidam pervetus fuit, quem dicunt fuisse patrem Datariæ tempore Honorii III. quod ipsum pro vera traditione receptum est, cum Pontifices tunc apud Lateranum agerent.

Innocentius VIII. deinde exstruxit in Vaticano, ingens sanè &

magnificum ædificium, non solum Datario ejus ministris, sed etiam negotiantibus percommodum, quod Paulus V. dum nova Principis Apostolorum Petri & Pauli Basilica exurgeret, penitus excidit, & Datariam ad interius Vaticanum transtulit.

Datarius, sive à dando sive à datando, prout aliqui litigant, nomen trahit; idem est ac Cancellarius Papæ, cui demandatur munus datandi, unde Datarius dictus, & videtur Datarii munus concidere cum illo, quod antiquis Imperatoribus erat præfecti sive comitis sacrarum largitionum, de quo est titulus 35. lib. 1. C. quemadmodum Elec-

Eleemosinarii munus comiti largitionum rei privatæ, de utroque est *titulus 6. lib. 12. Codicis. & rescriptum* divorum Gratiani, Valentiniani & Theodosii ad Restitutum præfectum urbi, monstrabit quantum honoris muneri huic semper fuit tributum, qui ex *questure honore, aut officiali magisterio aut comitiva utriusque ararii nostri attonito splendore viguerunt, acclamacione excipiantur soliti, nec pretereantur ut incogniti.* De datario inquit Nicolaus Perottus, Archi-Episcopus Sipontinus, *Cornucopia sua Commentariorum lingua latine, in verbo Datarius pag. 304.* Datarius quidem novum sed non inelegans nomen, significat autem eum, qui in postulationibus ac litteris manu Pontificis maximi subscriptis diem & locum notat, quibus datæ sunt literæ.

Quæres 2. *Quinam sint officiales Datario subordinati?*

Resp. *Officiales, qui Datarium quotidie convenient, ut mandata circa supplicationum expeditionem recipiant, sunt sequentes:*

3. *Primus in ordine & dignior est subdatarius, cuius curæ commissæ sunt omnes gratiæ, quæ vocatiōnem non respiciunt, resignationes, coadjutoriæ, suppressiones, uniones, demum excepta vacatione omnes gratiæ beneficiales & profanae, hoc est, non beneficiales. Si contigerit Datarii munus Cardinali delatum esse: Subdatarius est curiæ prælatus; Si vero Datarius*

Cardinalis non sit, tunc incedit in habitu cubiculariorum Papæ.

Huic succedit officialis vacationum per obitum, vulgo dicunt officiale delle per obitum, hujus curæ commissa omnis beneficij provisio sine illa petatur ex obitu sive ex dimissione sive ex privatione sive ex alio quoque vacationis modo, hic similitet pensionum super frumentis beneficiorum vacantium impositarum & ministris palatii ac reliquis curialibus distribuendarum rationem, quam confert Datario, pro cuius arbitrio pensiones reservantur, augentur, vel ad minorem sumimam reducuntur.

Tertius officialis Datariæ est compositionum præfectus delle componende, cuius officium jam pridem venale ad instar aliorum officiorum Romanæ curiæ vacabilium D. S. N. suppressit ac per ministerium amovibilem administrari voluit; hic juxta normam sibi præscriptam taxat supplicationes, non beneficiorum vacantium, sed aliarum gratiarum, quæ ex consuetudine compositionem admittunt, pecunia quæ proveniunt exinde, ut plurimum convertuntur in usum pium, de quibus Datario exactissima redditur ratio; ad eundem spectat incumbere distractioni officiorum pro tempore vacantium Datariæ, quæ omnia Datarii pretio convento distrahit absque alterius officialis interventu, solummodo actæ rei rationem reddit Datario.

Quarius

Quartus Datariae officialis est praefectus parvæ datae, officiale del dato picciole, cuius munus est supplicationibus adnotare diem concessionis, nec non recipere juramenta fidei ad obtainendas dignitates requisita, requisitas approbationes ordinariorum in concursu factas, nec non asiorum quorumcunque literas dimissoriales & attestations. Si vero providendus praesens in curia sit & approbationem de idoneitate, fide & moribus ordinarii sui non habuerit, eundem remittit ad examinatores in urbe deputatos a quibus si approbationem reportaverit examinatus, confertur ei beneficium; sin minus excluditur a beneficio.

Habet praefectus datarum adjutorem sive socium, qui ei in multis auxilio est, quia per se ipsum omnia adimplere non posset, hic omnium supplicationum datarum antequam ex officio dimittantur, registrum facit compendiosum, luculentius tamen quam nota, quæ asservatur in libris vacationum sive per obitum.

Quintus dataræ officialis & datarii minister est praefectus officio missarum, inde dictus, quod hinc supplicationes mittantur ad registrum notula a tergo supplicationis adjecta v. gr. missa die 18. Februarii. officialis hic omnes omnino recipit supplicationes, quod nulli alteri officialium Datariae competit, cum singuli habeant distincta munera obeunda, receptas notat in libro

qui pendet è pariete, ut faciunt omnes reliqui Datariae officiales eum in finem, ut sollicitatores possint scire, ad quem supplicatio pervenit, & si fortassis retineatur cb aliquam difficultatem eam possint removere, & non prius eas consignat clericis registri, donec illi fecerint quietantiam supplicationum in dicto libro annotatarum; In officio missarum retinentur supplications super impetrationibus parochialium & aliarum Ecclesiarum curatarum, ad effectum: ne earum in fraudem officialium cancellariæ capiatur possessio in vim supplicationis signatae, literis non expeditis, retinentur inquam, donec fuerint conscriptæ Bullæ, & pro iis solutum in cancellaria, quod ut fiat, hic officialis exhibet supplicationis retentæ copiam, ut desuper fieri possit minuta & conscribi bulla, cuius solutione in cancellaria facta sibi ostensa, illico supplicationem dimittit ad registrum.

Rursus incumbit eidem officiali cura registri supplicationum quæ expediuntur per viam secretam, quarum copiam nulli exhibet, nisi de licentia Datarii.

Sextus & septimus Datariae officiales sunt duo supplicationum revisores, horum munus est subtilissima revisione supplications examinare, iisque addere & demere juxta stylum Datariae, si quid contineant, quod stylum respuat, vel injustitiam sapiat, habent desuper sermonem

nem cum Datario, & juxta ipsius mandatum expedient.

Datarius Dataria officialis est revisor dispensationum matrimonium, cuius curæ commissum est, quidquid spectat ad clausulas restrictivas, præservativas sive interpretativas hujus dispensationum supplicationi apponi solitas.

Hi omnes officiales excepto præfecto compositionum & missarum aut datarum, habent amplissimam facultatem addendi & cassandi quæ volunt in supplicationibus, ex stylo Datariæ agnito & approbato per rotam in causa Burgen. Abbatia, secundo Aprilis 1593. coram Cardinale Arragonio.

Reliqui officiales omnes addicti sunt registro supplicationum, in tres ordines divisi, magistros videlicet, registratores & clericos registri distinctos. Postremi recipiunt supplicationes, in suis quaternionibus registrant, notant à tergo supplicationis librum & folium libri, quo fuit registrata; *v. gr.* lib. 8. anni sexti fol. 50. hoc peracto deferrunt quaternionem una cum supplicatione, ad magistros ut auscultent, an supplicatio cum registro concordet, magister accipit quaternionem, & registrator legit supplicationem, si quid erratum, illico corrigit, perlecta supplicatione & per magistrum auscultatam, ipse in margine registri apponit nomen suum, & priorem litteram Diœcœs supplicationis registratæ, à tergo vero ejusdem supplicationis

ponit magnum R. cui inscribit similiter suum nomen, hoc peracto supplicatio mittitur ad cancellariam, & quaterniones, quando sunt compleæ, à registratoribus consignantur clericis, qui eas redigunt in libros, seu potius ad redigendum consignant Capellano collegii, qui omnium habet curam, nec non dandi sumpta authentica, sive copias simplices supplicationum pertinentibus, recepta taxa & præmio non sibi sed collegio.

Ultimo demum veniunt plumbatores, il officio del piombino, qui nempe bullis Pontificiis appendunt plumbum.

Sicut ergo duplex est forum Romæ, in quo obtinentur dispensationes, nimurum pro foro interno & animæ, scilicet in penitentiaria, & alterum pro foro externo in Dataria & cancellaria Apostolica, hinc quia utrobique aliqua taxa exigitur:

Nota 1. Taxatores bullarum sunt scriptores Apostolici, quarum normam reliqui officiales cancellariæ participantes de taxa tenentur sequi, adeo ut si scriptores impe- tranti voluerint gratificare in parte vel tota in taxa, reliqui teneantur idem servare; taxa autem hujusmodi augetur vel minuitur, vel in universum constituitur, juxta valorem expressum, & gratiarum in literis expressarum quantitatem & qualitatem, super quibus omnibus scriptores habent suas regulas, officiales vero, qui de taxa participant & apud quos solvitur taxa, sunt

Ee

primo

primo ipsi scriptores, 2. abbreviatores literarum Apostolicarum, & hi duo tantundem recipiunt, & in emolumento taxæ literarum, quæ dicuntur majores, procedunt de pari; tertio loco recipiunt suam taxam sollicitatores apostolicarum litterarum; dixi suam: diversa enim est taxa eorum à taxa scriptorum, ipsi enim pro qualibet taxa, quæ non attingit 30. grossos, hoc est tres ducatos de camera, recipiunt ducatum & grossos five Julios tres, quia denarius, qui hodie julius nuncupatur, antiquitus vocabatur grossus, & hoc vocabulum retinuit Dataria, si vero taxa ascendat ad 30. grossos, recipiunt ducatos duos & grossos five julios duos, neque hanc summam excedunt, quantumcunque taxa excreverit.

Quarto loco suam taxam recipiunt praefectus sollicitatorum, officium à Sixto V. noviter adinventum, & propterea taxa hujusmodi communis vocabulo dicitur taxa nova, five taxa Pallotti, quia Cardinalis Pallottus fuit primus, in quem à Sixto V. hujusmodi officium collatum fuit, & est taxa ista pro singulis bullis, de minori, julii duo, pro bullis de majori Julii quatuor, pro perpetuis Julii octo. Quinto loco juxta taxam regulantur plumbatores, tam quoad emolumenta propria, quam quoad Vice-Cancellarium, pro quo exigunt unam taxam pro singulis bullis, parem scriptorum & abbreviatorum.

Nota 2. Taxarum inventor fuit Joannes XXII. ut notat Gonzalez, *ad regul. de valore exprimendo circa finem*, ubi dicit duos libros fuisse exaratos per d. Joannem XXII. in quorum uno continebantur taxæ minorum beneficiorum, in altero taxæ majorum & consistorialium.

Nota 3. Taxa quæ solvit pro expeditione literarum apostolicarum est, juxta Theod. Amydenium *tract. de stylo Datar. cap. 18. num. 48.* sequens ex Decreto Urbani VIII.

Vice-Cancellario.

Pro Ecclesia seu monasterio taxato in libris camerae à 33. usque ad 300. ducati duo; pro taxatis à 300. usque 500. ducati tres, à 500. utque ad 1000. ducati quatuor, pro taxatis à mille & supra, pro singulis quingentis ducatus unus, pro retentionibus monasteriorum solvit dimidia pars, habita ratione taxæ, & secretario Julii tres, etiamsi provisus ad alia beneficia obtainenda dispensetur super ætate vel natalibus, derogetur conciliis, vel juri patronatus, solvit tantum pro provisione.

Custodi Cancellarie.

Pro schedula consistoriali custos cancellariae non audet recipere ultra 5. Julios, neque cogere aliquem invitum ad recipiendas copias, aut ad redemptionem supplicationum, nihil etiam recipit pro commissione formæ juramenti, & tenetur insuper custos pro substituto excedente, & accipit solum, quod iponiatur, & in eminem eventum non audet

audet recipere ultra quinque carolenos, pro qualibet expeditione; neque ei licitum augere exactiō nem sub prætextu numeri personarum, aut clausularum; idem etiam servatur, in sumptibus, quando alii officiales gratis dant, & ipse custos cancellariæ debet dare gratis, quando partes volunt redimere supplicationes, nihil accipiat, & pro præmissis nihil exigat, pro bullis ultra taxas per scriptores Ecclesiasticos positas, pro redemptione plurium supplicationum, tendentium ad eandem expeditionem, non auget, nisi carolenum unum.

Ostiario.

Pro Ecclesia vel monasterio non taxato in libris cameræ ultra centum ducatos, ducatum unum. Pro retentionibus consistorialium exigit dimidium ejus, quod recepisset in prima provisione, in reliquis toleranda est consuetudo & nihil exigit pro forma juramenti ultra Carolenum unum.

Notario Cancellariae.

Notarius est contentus tribus Carolenis quoad consensus, qui præstantur in cancellacia, & quoad hujusmodi consensus non habetur ratio aliqua accessoriorum, puta in pensionibus, nec consideratur facultas transferendi, nec regressus ob non solutionem & similis, nihil etiam audet exigere, prætextu antiquitatis instrumenti.

Abbreviatoribus de Majori.

Pro supplicationibus simplicibus hi non exigunt, nisi quinque ca-

rolenos cancellariæ, vel quinque julios, & si sit duplex: puta reservatione cum pensione vel reservatione fructuum, recipiunt duplicatam mercedem, si addatur regresus, recipiunt etiam quinque carolenos vel julios, pro aliis vero materiis, si sint accumulatae, nihil exigunt, nisi quinque carolenos, vel julios; quando plura retinentur, non recipiunt, nisi quia solum faciunt unam minutam; & idem intelligitur, si datur licentia retinendi unum beneficium simul cum Ecclesia, de qua providetur.

De abbreviatoribus de Minoris.

Pro prima litterarum visione, cum eas non videant, & minus pro distributione suppositionum, cum ipsi minutis non faciant, capellanus eorum nihil prorsus à quo piam exigit, quoad taxas vero sequitur scriptores apostolicos, nec non prætextu gratiarum factarum per scriptores, desinat dimittere 5. quoad dimissionem 5. toleranda est consuetudo, si expediatur una bulla super supplicatione continente plures gratias, non omittat dimittere 5.

De Scriptoribus Apostolicis.

Pro littera 25. lineas continente, ita ut in qualibet 25. ad minus sint dictiones, unum ducatum auri pro laboribus accipiant, à 25. vero usque ad 40. lineas, pro quibuslibet lineis grossum unum. Litteræ provisionis Ecclesiæ Parochialis pro eo qui aliam quoque parochiale obtinet, si in ea dispensatio ad duo & cum clausula permanendi posita

E e 2

fuit,

fuit, ad grossos 50. taxant, & idem in similibus gratiis fit, quæ in bulla eadem pro una congreginantur. Quoad exactionem ab iis, qui expediunt gratis de mandato Papæ, hi aliquid exigunt sed moderate, non ad rigorem. &c.

*De sollicitatoribus litterarum
Apostolicarum.*

Pro normis monialium nihil exigunt, præter taxam bullæ, pro bullis non exigunt, nisi quæ sunt taxatae usque ad 30. & unum ducatum & duos carolenos, & à 30. supra duos ducatos & duos carolenos pro Ecclesiis titularibus cum bullis ab eis pendentibus, ultra decem ducatos auri de camera nequeunt recipere, cum declaratione: quod in decem ducatis includatur portio ipsis sollicitatoribus debita tatione annatae, pensionis vel retentionis; capellani ipsorum nihil exigunt.

De Secretariis.

Pro quavis littera gratis expedita exigunt ducatum unum, juxta cit. Decretum Urbani VIII. quoad taxas brevium jubet alte fatus Urbanus standum esse ordinationi Leonis in concilio Lateranensi, nimirum taxatur breve super absolutione ab Apostasia, cum licentia transferendi ad alium ordinem, se removendi in ordine ad quem se transtulerat, ac deserviendi alicui beneficio Ecclesiastico ad duos ducatos. Super absolutione à censuris pro una persona ad unum, pro pluribus vero personis, quotquot nume-

ro fuerint, ad duos, super simplici causæ commissione etiam cum ipsius avocatione & nova commissione & illius extensione ad unum, pro dispensatione super defecu oculi ad sacros ordines ad unum, super dispensatione vero de non promovendo ad biennium ad unum, super prorogatione vero una vel pluribus, quot fuerint, ad duos ducatos, non ultra taxatur, pro salvo conductu ad unum ducatum taxatur; ubi notandum quod multo plures taxæ sunt tum ab Urbano VIII. tum à Leone late. sed quia hodie non exiguntur, & potius gratis conceduntur, eos omisi recensere. In expressione autem taxæ idem significant Turonensis, carolenus & julius aut grossus.

Porro taxa scriptorum pénitentiariæ est sequens: 1. De matrimonio ignoranter contracto, sive consummato sive non, in quarto consanguinitatis vel affinitatis, Turonenses septem, de scienter contracto sive consummato sive non, in quarto simili augetur taxa ratione absolutionis à generali excommunicationis sententia eis impoñenda, de duobus, & sic taxatur ad novem: 2. In tertio consanguinitatis vel affinitatis gradu taxatur ad 14. Si vero scienter sit contractum vel consummatum propter absolutionem ratione sententia excommunicationis injungenda, hujusmodi taxa de duobus augetur & taxatur ad sedecim, in secundo affinitatis gradu conceditur

tur *absolutio & committitur confes-
sario*, ac sunt literæ clausæ, & hæc
solummodo, quando negotium est
penitus occultum, & quando pro-
venit ex actu fornicario, & addi-
tur in fine literarum: præsentibus
laniatis, & taxatur ad 24.

*Taxa quoad absolutionem ab
homicidio.*

Si presbyter aut alius in sacris or-
dinibus constitutus ejus invasorem
vim vi repellendo & se defenden-
do, nec aliter mortis periculum eva-
dere sperans occiderit, si petierit ad
cautelam absolvi & cum eo dispen-
sari, aut alias ad beneficia habilitari,
taxatur ad decem & octo. Decla-
ratoria super homicidio, si tales
noluerint per viam declaratoriaæ,
cum suis declarationibus juridicis,
taxatur ad sex, & si hujusmodi
homicidia non possent declarari &
partes petierint per viam absolutio-
nis ex quo non habet locum decla-
ratio, vel quia dederunt operam rei
illicitæ, aut quia alias auffugere po-
tuissent, taxatur ad triginta.

Presbytericidium taxatur ad sex,
pro illo vero, qui interfuit bellis,
18. & si velit super infamia, ad 20.
& si velit ad beneficia quæcun-
que alias rite obtenta, ad 18.

De commutationibus votorum.

Commutatio voti religionis sim-
plicis in foro conscientiæ tantum
taxatur ad 12, liminum vero Apo-

stolorum ad 10, sepulchri Domini
ad 10. S. Jacobi in Compostella si-
militer ad 10. & litteræ mittuntur
ad Datarium, non autem in voto
religionis. Commutatio jejuniœ-
rum taxatur ad 4. alterius vero
abstinentiæ, quæ subsistente causa
servari non potest, ad 4.

*De Dispensatione Illegitimorum &
Spuriorum.*

Officium pœnitentiariæ cum illis
dispensat in prima forma tantum,
videlicet ad omnes etiam ordines
sacros & unum beneficium Eccle-
siasticum, & taxatur ex antiqua
consuetudine ad sex. & si tales ob
eorum merita uberiorem petierunt
gratiam, datur ad aliud beneficium,
& taxatur ad septem, si vero ter-
tio & ultimo illis aliqua fiat gratia,
conceditur ad tertium beneficium
cum clausulis consuetis & taxatur
ad decem. Et si tales illegitimi
tacito hujusmodi defectu se promo-
veri fecerint, tunc augetur prima
forma de uno turonenſi, ratione
absolutionis impendendæ ab ex-
cessibus hujusmodi, videlicet ad
unum, & si tales illegitimi secum
dispensari petierint, ut obtinere
possint beneficia, alias per eorum
genitores obtenta, cum suis debi-
tis limitationibus conceditur, vi-
delicet, dummodo iisdem benefi-
ciis genitoris, immediate non suc-
cedant, nec in altaris ministerio
cum illis concurrant, & taxatur ad
sex.

E e 3

De

De promotis & promovendis.

De promovendis ad ordinem subdiaconatus in anno 16. taxatur ad 10. de promovendo autem ad ordinem Diaconatus in anno 18. ad 10. si vero in 19. ad ordinem iusmodi Diaconatus, ad sex, licentia promovendi ad Presbyteratus ordinem in 24. anno, cum 23. annum primum attigerit, taxatur ad 12.

Plura quoad taxas Romanas ad dit ac recenset Theod. Amydenius in tract. de sylo Datarie cap. 18. à num. 37. quem ibidem consule.

Ceterum ad Cancellariam spe-
tant sequentes:

Eminentissimus & Reverendissimus
D. Petrus S. Laurentii in Dama-
sc Cardinalis Othobonūs, S.
R. E. Vice- Cancellarius & sum-
missa.

*Illustrissimi & Reverendissimi
Domini & relati.*

Franciscus Columna, Romanus,
Regens.

*Abbreviatores Majoris Prae-
dentiae.*

Leonardus Ghezzius, Neapolita-
nus, Decanus.

Joannes Franciscus Gomcz Homen,
Romanus.

Laurentius Vannicellus, Romanus,
Felix Passerinus, de Nursia.

Carolus Cerrus, Romanus.

Petrus Paulus Testa, Romanus.

Joseph Nigrinus, Romanus.

Nicolaus Lercarius, Januensis.

Petrus de Carolis, Romanus.

Lazarus Pallavicinus, Januensis.

Antonius Xaverus de Gentilibus
Romanus.

§. VI.

DE MILITARIBUS ET RELIQVIS OFFICIIS AC HO-
NORIBUS IN CURIA ROMANA OBTINERI
SOLITIS.

Inter officia militaria Pontificis primum obtinet il Generale delle Guardie di sua Santita. Custodia autem Helvetorum continet 300. milites, his accedunt duæ Compagniæ Equitum Cavaleggi, quævis autem Compagnia est 50. equorum.

2. Il generale di Santa Chiesa, qui præst reliquis militibus status five territorii Romani, sub hoc numerantur 500. maiores & minores officiales five Præfecti militares.

3. Il Castellano di S. Angelo, qui præst & dirigit præsidium præ-